

ERDÉLYI GAZDA

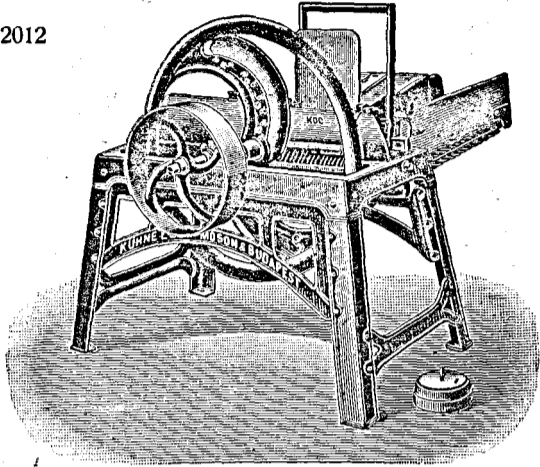
XLII. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR, 1910. December 11.

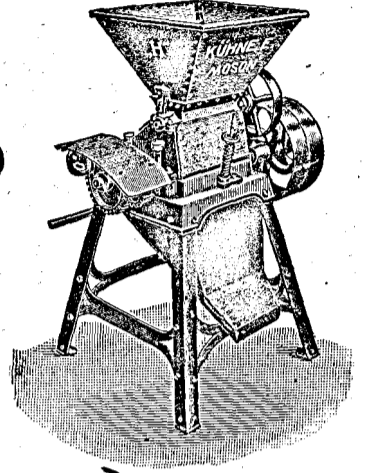
50. SZÁM.

Szecsavágókat, kukoricaszártépőgépeket, répavágókat, darológépeket, morzsolókat és füllesztőket,

2012

motorhajtásu
takarmánykészítő
berendezéseket

tejgazdasági felszereléseket

elismert elsőrendű kivitelben szállit:

„KÜHNÉ” mezőgazdasági gépgyár r.-t. **MOSONBAN**

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57/a. Fiokraktárak: Debrecen és Temesvár.

Terményeinket a legkedvezőbbben a
Székely Gazdák Szövetkezeté-nél, Marosvásárhelyt

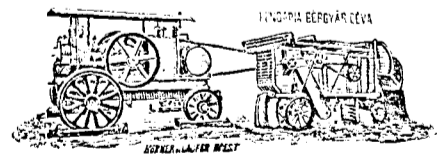
értékesíthetjük.

2336

Ugyanott az összes aratási és cséplési szükséglet
legelőnyösebb beszerzési helye.

Báró Kemény József **Hungária Gépgyár**
betéti társaság **DÉVA.** 2023

Gyárt és raktáron tart: Mindennemű mezőgazdasági talajmegművelő és feldolgozó gépeket. Benzin- és nyersolajmotoros cséplőkészletek minden nagyságban.

Mindennemű stabilmotorokat és gőzgépeket egy lóerőtől ötszázig. Villamosvilágítási és erőátviteli telepek tervezése, kastélyok, gazdaságok villamos- és acetylen világítási berendezése.

Daráló, őrlő és fűrészmalom tervezete és építése. — Vizvezetékek és kutak.

Különösen ajánlja modernül berendezett gyárát bármely szerkezetű gazdasági vagy egyéb gépek és automobilmek javítására.

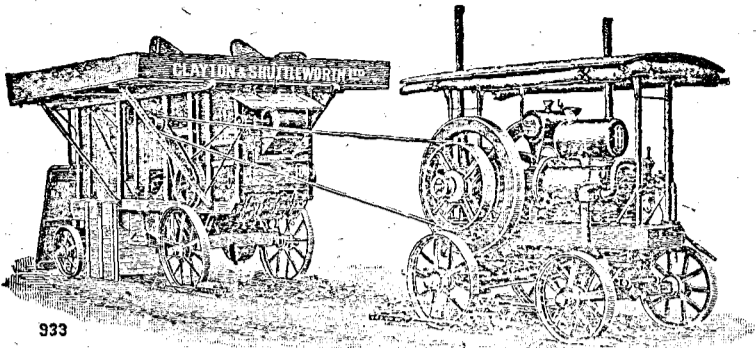
Különlegességei: Hűtőkamrák, jégkészítő telepek, tejgazdaságok és sajtgyárak berendezése, tejgazdasági berendezések és kamrák javítása. Authogén forrasztások. **Automobil-garage.**

Az amerikai „Milwaukee” arató és talajmegművelő gépek erdélyrészi vezérképvisellete

Olcsó árak!

Kedvező fizetési feltételek!

Pontos és szolid kiszolgálás.

Kolozsvárt nagy raktár.

Mérnök látogatás
díjtalan!

Clayton & Shuttleworth Ltd.

mezőgazdasági gépgyár képviselete.

**Nyersolajmotorok,
Szivógázmotorok,
Benzinmotorok**

és

Kenő olajok.

Emélyi Bazilási és Hereskedelmi Vállalat
Ferenc József-ut 31 Szám
 Dr. Osztián Olivér és Társai
 Sürgönyeim: Coloniále Kolozsvár.
 Telefon interurban: 934. SZ.

**Műszaki
cikkek.**

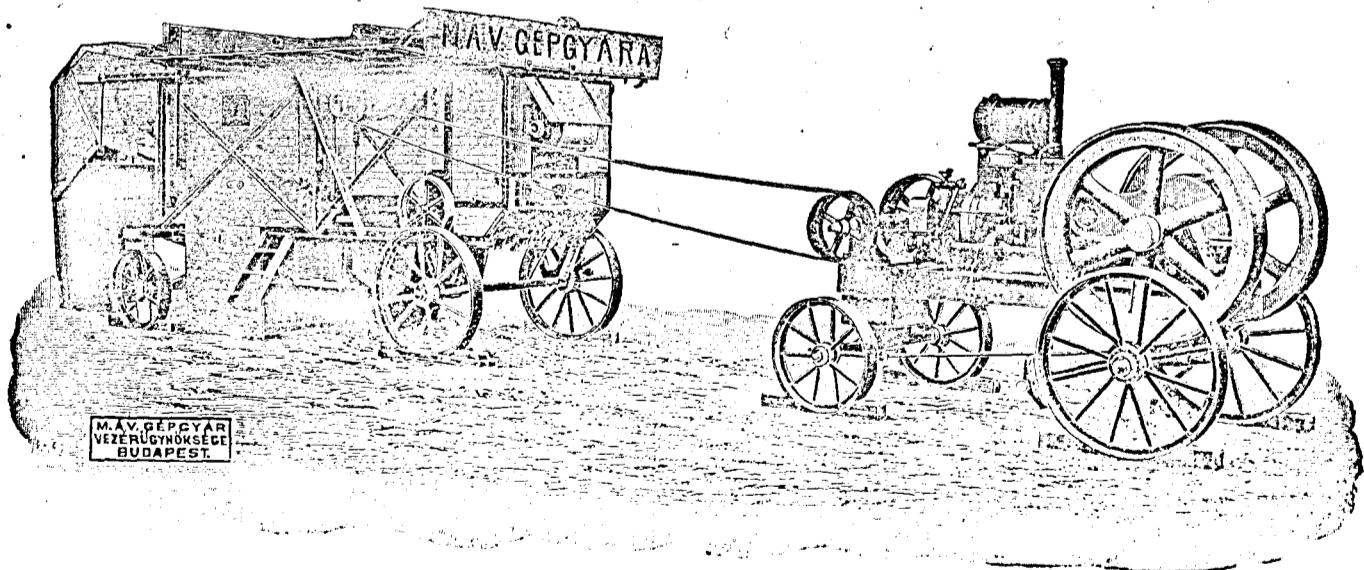
2485

Kérjen ajánlatot!

Legújabb szerkezetű

BENZIN CSÉPLŐ-KÉSZLETEK

tulszárnyalnak minden más gyártmányt.

M.A.V. GÉPGYÁR
VEZÉRÜGYNÖKSÉGE
BUDAPEST.

Nagy munkaképesség!

Gazdaságos üzem.

Kivánatra szivesen küldünk árjegyzéket és költségvetést.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, BUDAPEST.

ERDÉLYI GAZDA

AZ E. G. E. TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/2 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLÉR.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET, ERDÉLYRÉSZI GAZDASZTI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
:: A LAP TELEFON SZÁMA: 158. ::

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Gazdák önvédelmi harca.	639
Az immunitásról. <i>L. Szabó Döme.</i>	639
Gyakorlati tanácsok a duvadak mérgezéséhez. 741	
Tengeri nemesítése. <i>Gáspár József. V.</i>	642

Tárca:

Az Erdélyi Gazdasági Egylet története 1844— 48-ig. <i>Lécfalvi Sipos Kámilló. X.</i>	640
---	-----

Kisebb szakközlemények.	643
---------------------------------	-----

Kormányintézkedések.	644
------------------------------	-----

Vegyes közlemények.	644
-----------------------------	-----

Hirdetések.

Gazdák önvédelmi harca.

«A drágaságnak kizárólag a gazdák okai».

Ezt a jelszót adták ki a nemzetközi szociáldemokraták és a nagyon is «nemzeti» színben föltűnni akaró, egész országban kizárólag csak Budapesten létező áldemokraták. és miután a közvélemény hirharangjai a gazda törekvésekkel sohasem rokonszenvező napilapok szeretik azokat a jelszavakat, amelyekkel bombáztatják az agrár politikai védőbástyákat, hovatovább a publikumnak ujság olvasó része máris szidni kezdte a gazdákat a drágaság miatt.

De ez még mind nem volt elég, hanem az agrár törekvések ellenségei kitalálták még azt is, hogy a drágaságot egyszeriben megfogja szüntetni az, ha bebocsátjuk a szerb és román szarvasmarhát és az argentinai fagyasztott húst. Teljes erővel megindult a küzdelem, hogy ezt az egyedül üdvözlő gyógyszert hamarosan belehessen adni az ország népének. Igaz ugyan, hogy a gazdák ezektől az orvosszerektől korántsem ijedtek volna meg, ha megbízható patikában készültek volna, nem pedig méregkeverő mihelyben. Bennünket a külföldi élőállat behozatal sohasem azért aggasztott, mert a szerb, vagy román marha minőség tekintetében versenyezni tudna a magyar állattenyésztés produktumaival hanem azért, mert Romániából és Szerbiából az élőállatokkal mindenkor egy csomó olyan ragadós állati betegséget is kaptunk, ami évekre megbénította a magyar állattenyésztés fejlődését.

Ezt kell mindenképen megértetni a magyar fogyasztókkal. Erre vállalkozott legutóbb Darányi

Ignác, volt földművelésügyi miniszter a magyar gazdák vezéreinek egyik legkiválóbbja, aki a Magyar Gazdaszövetség közelmúlt ülésén igazán férfias bátorsággal és nagy tudással világította meg a gazdák álláspontját a drágaság kérdésében. Annak idején ő kötötte meg azokat a kereskedelmi szerződéseket, amelyek a mezőgazdaság részére szükséges vámvédelmet biztosítják. Ezeket a szerződéseket megváltoztatni törvényhozási intézkedések nélkül nem lehet. Már pedig ha a törvény olyan gyurható anyag, hogy azt muló szeszélyek szerint lehet idomítani, akkor könnyen megeshetik, hogy holnap, vagy holnapután az ipari vámvédelem bástyáit romboljuk le a fogyasztók kívánságára, s ezzel az iparosok ezreit juttatjuk koldusbotra. Pedig ez a kívánság még jogosabb volna, mert hiszen az ipari cikkek aránylag még drágábbak, mint az élelmiszerek.

Érdekes volt ez ülésen, amikor rámutattak arra is, hogy a főváros a hus kérdésében mennyire önző politikát csinál. A fővárosban a fogyasztási cikkeket, elsősorban is a húst nem kevesebb, mint 25 féle városi illeték terheli és ime a budapesti szenátusban többségben levő demokrata uraknak eszökhöz sem jutott a drágaság enyhítésére a városi illetékek eltörlését követelni.

Darányi beszédével megkezdődött a gazdák önvédelmi harca azok ellen, akik a drágaságnak minden ódiomat pusztán csak azért hogy az agrár törekvéseket gyöngítsék, a gazdákra szeretnék háritani. Ennek a harcnak méltó és nagyszabású folytatása támadt hamarosan abban az értekezletben, amelyet a múlt hó 18-án Bécsben tartottak meg a német, magyar és osztrák gazdasági szervezetek kiküldöttei. Szinte csoda számba megy az az egyetértés, az a férfiaság és határozottság, amellyel e három jelentékeny mezőgazdasági állam gazdasági szervezetei visszautasították az ellenük szórt vádakat.

Nem a gazdák okai a drágaságnak, hanem igen is a szociáldemokraták által szított sztrájkok nyomán hihetetlenül megrágult termelés, a fogyasztók igényeinek az emelkedése, a nagy mértékben terjedő fényűzés, az előző évi rossz termések, a takarmányhiány és mindazok a tényezők, amelyekre fentebb is rámutattunk, a municipális politika kapzsisága. Ne is várjuk

addig a drágaság enyhülését, amíg ez okok meg nem szűnnek. A gazdák most megindult önvédelmi harca, reméljük, a józanul gondolkozó közvélemény segítségével mihamarább ha egészben nem is, de nagyrésztben megfogja szüntetni ezeket az okokat.

Az immunitásról.

Közli *L. Szabó Döme.*

Valamint tény az, hogy az utolsó évtizedben az orvosi buvárkodás, mondhatni egyik-másik tudományág elhanyagolásával, hihetetlen erélylyel a fertőző betegségek oktana, vagyis a bakteriologia felé irányult, ép úgy tagadhatatlan, hogy a bakteriologiai kutatások napjainban, elhagyva a régi medert, egész új irányt vettek. És ez nagyon természetes. A legfontosabb és leggyakoribb fertőző betegségek okozó gombája fel lévén fedezve, a buvár új meg új bacillusok felfedezésétől nem remélhet babért, másrészt pedig, nyilvánvaló dolog, hogy a fertőző betegségek teljes ismeretéhez az azokat okozó gombák összes *életani sajátosságainak* kikutatása, elengedhetlen. Szükségessé vált tehát megállapítani azt, hogy *milyen módon* fejti ki végzetes hatásukat a betegítő (pathojen) baktériumok az emberi és állati szervezetre, de főként azt, hogy *miféle változáson* megy át a szervezet valamely fertőző betegség kedvező azaz nem halálos leteltyása alkalmával. Mert, ha már mindezeket tudjuk, akkor lehet csak a fertőző betegségek *megelőzésére* és gyógyítására gondolni és e kérdés sikeres megoldásához némi reményeket fűzni. Egy szóval a bakteriologia, mely kezdetben baktériumok keresésére és felfedezésére volt irányozva, jelenleg azon eszközöket és módokat kutatja, melyek által a természet nem egyszer *megvédi* a nemzetet fertőzésektől, vagyis amelyek által a szervezetet bizonyos betegségek ellen *mentessé*, — *immunissá* — lehet tenni, vagy ami még több, a már egy bizonyos bajjal fertőzött szervezetet meg is gyógyítani.

E feladat és cél tagadhatatlanul oly fontos, hogy nem csodálatos, ha minden komoly bakteriologus majdnem kizárólag erre irányozza tevékenységét. És az e téren történő előhaladásokról a laikus is éppen olyan érdeklődéssel vesz tudomást, mint a szakértő.

Az immunitás régi időtől fogva a legérdekesebb és legfontosabb életani jelenségek egyikének tartott, érdekesnek azért, mivel felette különösnek, mondhatni csodálatosnak tetszett, hogy bizonyos állatfajok, vagy egy és ugyanazon fajnak különböző egyedei bizonyos fertőzés iránt *nem fogékonyak*. Fontos pedig azért, mert ha tudjuk, hogy mibe rejlik az

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

Előnyösen teljesíti az abraktakarmányecikkek, mint finom- és durva buzakorpa, szárított moslák és répaszelet, malátacsira, malomkonkoly, napraforgó- és repecolajpogácsa, melasse stb. beszerzését.

Saját érdekünkben kérjük ajánlatot.

mmunitás, akkor mi esetleg *elő is idezhetjük* azt, vagyis az állati szervezetet valamely fertőzés ellen *előre is megvédhetjük*. Mert hiszen a bakteriumos fertőzés alapján véve a létért való küzdelem, mely a fertőző vírus és a megtámadott szervezet között folyik le s mely, az egyiknek szükségképeni elpusztulásával végződik...

Az immunitás létezése már igen régóta ismert tulajdonsága a szervezetnek, mert mindenkor feltűnt az, hogy a legveszedelmesebb járványok is az ember vagy az illető állatfaj kisebb-nagyobb százalékát mindig érintetlenül szokták hagyni és, hogy egyes egyedek, akik a fertőzés eshetőségének bőven kivannak téve, attól csodálatos módon megkímélve maradnak.

A legördöklőbb pl. emberi cholera-járványnál tapasztalhatjuk azt, hogy egyes emberek bár állandóan érintkeznek beteg emberekkel, mégsem betegednek meg.

A fatalista az ilyen eseteket kétségtelesen a sors különös kedvezéséből magyarázza, míg a józan orvos már a bakteriologia korszaka előtt is alig magyarázhatta másképpen, mint a szervezetnek valamely különös, akár veleszületett, akár szerzett egyéni tulajdonságából. És egyszersmind helyt kellett adnia azon gondolatnak is, hogy a szervezetet alkotó nedvek és szövet elemek egy és ugyanazon állatfaj egyes individuumainál talán még sem teljesen azonosak.

Éppen olyan régóta ismeretes az is, hogy a fertőző betegségek a belőle kigyógyult szervezetnek legtöbbszörre *bizonyos tulajdonságokat kölcsönöznek*, amelyek a legtöbb esetben abban állanak, hogy a szervezet az illető fertőző bántalom ellen rövidebb vagy hosszabb időre *mentessé, immunissá* válik a természet ezzel a nemzedékeket kiállott szervezetet mintegy megakarja jutalmazni, kárpótolni.

Egyes fertőző bántalomnál pedig éppen ellenkezőt tapasztalhatunk. Amennyiben a kiállott fertőző betegség a szervezetnek a fogékony-ságát újabb fertőzések iránt *még fokozzák* ami pl. különösen az emberi orbáncról ismeretes.

Ezen tények ismerete mellett felébredt a vágy a szervezetet *mesterségesen* valamely fertőzés ellen mentesíteni az által, hogy azt valamely hasonló, *de gyengébb* anyaggal fertőzve, mulékonyan megbetegíteni. Az első ilyen nemű kísérlet volt, a *Jenner* téle védő himlőoltás, mely abban áll, hogy az emberre nem veszedelmes tehénhimlőt, emberbe oltják. Az

oltás — tudvalevőleg — legtöbbszörre csak helybeli megbetegedést (megfogant himlőt) idéz elő, az egész szervezet azonban a különben veszedelmes himlő ellen, hosszú időre meg van védve.

Az eljárás mely szerint a *mesterséges immunitást* elő lehet idézni, sokféle és különböző elveken alapuló, az elvek fontosabbjait a következőkben érintem:

Kísérletek kétségtelessé tették, hogy valamely fertőző bántalom előidézésére a fertőző anyagnak *bizonyos nagyságu adagja* kívánatik meg, hogy ezen maximalisnak nevezhető adagnál *kisebb* adagok, vagy hatástalanok, vagy pedig csak *mulékony* és helybeli elváltozásokat idéznek elő, más szóval a fertőzött adagoknak meg van egy bizonyos *legkisebb adagja*, amelynél kisebb quantum már nem képes az illető bajt minden tunteivel előidézni.

Első pillanatra ez különösnek látszik, mert ha a fertőzést baktériumok eszközlik és ha egy bacillusból egy nap alatt több millió fejlődik, akkor alig érthetjük, hogy *kevés* baktérium miért né tudna éppen úgy fertőzni, mint sok? Ha azonban meggondoljuk, hogy a szervezet nem fogadja tétlenül a beléje vándorló étősdieket, hanem a bevándorlás percétől fogva azok ellen — főként a fehér vérszövetek útján — *védekezik*, akkor ama tény már érthetőbb lesz s aként magyarázandó, hogy a szervezet *csekély számu* baktériumot el tud ölni, ellenben a fertőzéshez szükséges *maximalis* quantumot már nem.

A mesterséges mentesítésnek (immunizálásnak) egyik módja tehát abból áll, hogy valamely fertőző anyagnak, akár baktérium tenyészetnek, akár kóros nedvök, megállapítjuk a *legkisebb halálos adagját*, azután pedig az immunizálandó állatot amaz adagnál *jóval kisebb* dózissal kezdjük beoltani s ezen oltást időközönként növekvő adagokkal addig folytatjuk, míg az állat a halálos adagot vagy annak többszörösét is kár nélkül elviseli, más szóval *hozzá szoktatjuk* a szervezetet a *halálos adag elbírásához*. Ily módon történik a mesterséges védőoltás pl. veszettség ellen a Högyes eljárás szerint. Högyes szerint u. i. a veszettségben elhullott házinyulak agyveléjéből különböző töménységű ($\frac{1}{10}$ $\frac{1}{100}$ $\frac{1}{1000}$ $\frac{2}{2000}$ stb.) oldatot készítenek s a leggyengébbtől kezdve, fokozatosan oltják a töményebb-töményebb oldatot.

Egy másik módja az immunizálásnak abban áll, hogy a fertőző anyagot akár külön-

ben halált hozó adagban is, oly helyen, vagy oly szervbe oltjuk be ahol természetesen *fertőzés nem szokott* történni, ily körülmények közé hozva az egyébként halálos fertőző anyagot, a fertőzés rendszerint enyhébb lefolyású és nem ritkán immunitást hagy hátra. Így a sercegő úszóknak fertőző anyaga, mely a bőr alá oltva halált hoz, *a vivő érbe* fecskendezve immunitást ad.

Ismét egy más s a legáltalánosabb módja a mesterséges immunizálásnak az, hogy a fertőző anyagot valami módon *gyengítsük* annyira, hogy az állatot legfőleg *mulékonyan* megbetegíthesse, de meg ne ölhesse s ezen *gyengített virussal* (fertőző anyaggal) az állatot egyszer vagy többször oltjuk addig, míg az a *gyengületlen* fertőző anyaggal való oltást is kár nélkül ki nem állja.

Az eljárások, amelyek által a fertőző anyag erősségét alább szállítani, *gyengíteni* s ez által *veddoltásra* alkalmassá tenni lehet, igen különbözők és sokfélék. Ez irányban az uttörő lépés a Pasteur érdeme.

A fertőzőanyag *gyengítésének* egyik módja az, hogy a baktérium tenyészeteket egy és ugyanazon tápanyagon *hosszabb ideig tartjuk*, a tapasztalat azt mutatja ugyanis, hogy a betegítő baktériumok nagy része mesterséges tápanyagokon tenyésztve, rövidebb-hosszabb idő múlva *fertőző* képességüket egészben vagy részben elvesztik, az idő, mely a fertőző anyag ezen *elgyengüléséhez* szükséges felette különböző, mert míg az egyik baktérium már 8—10 nap múlva veszíti el fertőző képességét addig mások, különösen pedig azok, melyek spórákat is képeznek, mint a lépfene és a dermedés bacillusai, sokszor évek mutva is változatlanul tarthatják meg fertőző képességüket.

Másik módja a fertőző anyag gyengítésének az, ha a mesterségesen terjesztett fertőző anyagot *magasabb hő* hatásának tesszük ki.

Ilyen módon készül a Pasteur-féle lépfene ellenes védőoltóanyag.

Ismét egy más módja a fertőző anyag gyengítésének abban áll, hogy a fertőző anyagot oly *állatokba* oltjuk egyszer vagy ismételtén, amely állatfaj természetesen *nem szokott* abban a betegségben szenvedni. Készül például Pasteur szerint a sertésorbánc elleni védőoltóanyag oly módon, hogy a sertésorbánc bacillusait tolytatólagosan *házi nyulakba* oltják minél több házinyulon ment keresztül a ter-

AZ „ERDELYI GAZDA“ TÁRCAJA.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet története 1844—48-ig.

Irta: Lécfalvi Sipos Kálmilló.

Minden jog fenntartásával.

X.

A második bizottság az egyesület teendőinek azutáni megállapítására a választmányának 1845. június 29-én tartott ülésén küldetett ki. Tagok lettek: Kabos Dániel, gróf Teleky Domokos és Gyergyai Ferenc.⁹⁵

A bizottság öt pontba foglalta javaslatát, a mint következők:

„1. Hogy az állatkiállítás, gazdasági eszközök s több efféle tarthatása végett egy alkalmas köztelek vásároltassék, még pedig a lóvásár és lóárverés tarthatása tekintetéből a lóiskola mellett, vagy hozzá közel eső helyen. És mivel ezen gazdasági egyletnek minden esetre jövedelje van, e célból minél tágasabb és pusztább telek lenne célirányos, a melyet ha jelenleg találni nem lehetne, inkább várni kellene. — Addig pedig a közhasznóért bízgó gróf Kemény Sámuel ur szíveségéből ingyen ide ajánlott majoros telket használni.

2. A gazdaságtan és értelem terjesztése

végett célszerű lenne bizonyos jutalmat tenni, az erdélyi gazdaság javítását célzó valamely népszerű gazdasági könyvre.

3. A gazdasági részvényesek szaporítása végett jó lenne a megyénkénti felszólítási módot, mint az a mult félévben volt, a jövő félévben is követni.

4. Elismert igazság lévén, miszerint a gazdasági gépekkel időnyerés, erő és költségkiméltést lehet eszközölni. A külföldről hozandó ilyes gépek behozatala felette nagy árba kerül, célszerű és óhajtott lenne egy gazdasági eszközöket készítő *gépész* meghonosítása s ez okból éppen most a városon lakó és jó gépi munkái által többszörösen kitüntetett eröműves *Rajka Gábor* különös figyelemre méltatása s gyarapodásának az egylet hatalmában levő eszközök általi előmozdítása.

5. Addig is, míg az egylet Erdélyre illető gazdasági könyveket adhatna ki, célszerű lenne, a *Magyar országos gazdasági egylet* által már kiadott és Erdélyre alkalmazható gazdasági könyveket lehetőségig terjeszteni.⁹⁶

E javaslatot az 1845 évi július 29-én tartott közgyűlés veszi tárgyalás alá és a következőket határozza:

Az első pontra nézve t. i. egy alkalmas telek vételét szükségesnek látja a közgyűlés és kéri a választmányt, hogy a megtett lépéseket folytassa, s ha egy a célnak megfelelő telket kap, vegye is meg, melynek ára, ha az

aláírásokból ki nem telne, akkor az egylet pótolni fogja.

A második pontot is elfogadják, sőt pályadíjat is tűz ki az egylet (lásd alább a tagosításnál).

A 3-ik pontra nézve elhatározza a közgyűlés, hogy részvényesek gyűjtése szempontjából újbóli felhívás kiadásával bizza meg a választmányt.

A 4-ik pontra nézve kimondja, hogy a gazdasági eszközök meghonosítása tekintetéből eröművész Rajka Péter különös figyelembe vétessék és gyors gyarapodása előmozdítassék. Ugyazintén elfogadja a közgyűlés az 5-ik pontot is.⁹⁷

A harmadik bizottságot az „Erdélyi Gazdasági Egylet legközelebbi tenendőinek“ megállapítására 1846 évi január 3-án küldötte ki id. Bethlen János és ifj. Csizsár Sámuel személyében, kik 1846 évi jan. 15. terjesztették be következő 5 pontból álló javaslatukat:

1. Először is egy telek vételét tartja fontosnak a bizottság, mely telek célszerűen volna felhasználható az állatkiállítások és lóárverések céljaira. A kerti és mezei gazdaság emelése szempontjából ajánlja a város közelében egy alkalmas telek vételét, melyre egy szálló- és gyümölcsiskola állítassék fel és mely alkalmas volna nevezetesebb gabonanevek és kereskedelmi növények nagybani termesztésére. Főleg a gyümölcsiskola fontos,

⁹⁵ Eredetije u. ott.

⁹⁶ Eredetije u. ott.

⁹⁷ Eredetije u. ott.

töző anyag annál inkább gyengül az a hatásában.

Az immunitás, amelylyel a szervezetet felruházhatjuk, nem abszolút, azaz nem olyan amely a fertőzőanyag hatástalanul hatványosodott mennyisége ellen is megvédené a szervezetet és az *immunitás foka*, amelyet az említett immunizáló eljárások által elérhetünk, ennél fogva felette különböző lehet. Éppen ezért, az immunizáló eljárások *értékének* megállapítása különböző fertőzőbetegségek szerint illetőleg esetenként más és más.

De mi is tehát az az immunitás? hol és miben rejlik? Ennek megfejtésére több teoriát állítottak fel, melynek elseje az u. n. *kimerülési teoria*, mely azon tapasztalatból indult ki, hogy a baktériumok valamely tápanyagban nem szaporodnak a végtelenségig, hanem csak egy bizonyos ideig, úgy látszik addig, míg a vegetálásukra szükséges anyagokat teljesen el nem fogyasztották. Észert a kiállott természetes fertőzés vagy a mesterséges védőoltás alkalmával, a baktériumok *megfosztják* az organismust azon anyagoktól, melyeket a tenyésztésükre leginkább szükségnek, mi által a szervezet ugyanazon baktérium-faj befogadására alkalmatlanná válik.

Egy másik s valószínűbb teoria szerint az immunitás abban állana, hogy a szervezetben a természetes fertőzés vagy a védőoltás alkalmával a baktériumok *valamely ellenmérget* képeznek és hagynak vissza, amely ugyanazon baktérium fajnak újabb bevándorlását megnehezíti.

Ez az ellenmérget a *vérben* képződik.

Ezen a vérben képződő ellenmérget — mely *mindenek szerint a mesterséges immunitás oka* — egészen specifikus anyag, azaz csakis azon fertőzőanyag befolyása alatt képződött, vagyis példát állítva: a dermedés (tetanus) ellen immunizált állat vérében képződött ellenmérget csakis a dermedés ellen oltalmaz, de nem egyszermind a lépfene vagy más fertőző baktérium ellen s viszont.

Minél több ellenmérget képződött a vérben annál nagyobb fokú az immunitás, s minél tovább marad meg az organismusban ezen ellenmérget, annál *tartósabb* lesz az immunitás.

Mint hogy mai ismereteink a baktériumok majdnem kivétel nélkül az által fejtik ki káros és romboló hatásukat a szervezetre, hogy abban bizonyos mérgező anyagokat u. n. toxinokat termelne, a szervezetet mintegy megmérgezik, felmerült a gondolat, vajjon nem lehetséges-e az immunizálását a szervezetre oly módon

létrehozni (antitoxszinokat), hogy bizonyos *vegyi-mérgeket* illetőleg *ellenmérgeket* mesterségesen vigyünk be a szervezetbe? hogy ennek lehetősége nincsen kizárva, azt éppen a legújabb buvárlatok kezdik beigazolni... amennyiben mindnyájunk előtt ismeretesek már az Erlich-Hata 606-os kísérletek az ember siphilisz (vérbaj) ellen, mely kísérletekhez fűzött remények ha beválnak az immunizálás terén korszakalkotók s egyszermind az emberiségre áldást hozók lesznek.

Gyakorlati tanácsok a duvadak mérgezéséhez.*

Irta: Egy öreg vadász.

Aszt hiszem minden vadásztársam igazat ad nekem abban, hogyha valahol, úgy Erdély haza részünkben van igazán nagy szükség a duvadak állandó rendszeres pusztítására, mert a hegyeinket borító és még mindig igen tekintélyes kiterjedésű erdőségek valóságos tenyésztői a hasznos vadak eme legnagyobb ellenségeinek. Az apró vadak leggonoszabb ellenségei a szörmések közül persze a róka, a szárnyasok közül pedig nemcsak a nagyobb ragadozók, a héják, kányák, de a varjak és szarkák is. Kell tehát ezeket pusztítani, ha azt akarjuk, hogy vadállományunk oly módon szaporodjék, amint azt az itt fennforgó kedvező előfeltételek miatt joggal remélni lehet. A mérgezését illetőleg úgy az időt, mint a módot nagyon jól meg kell választani, mert fáradságunknak, csak így lesz sikere.

Ami az időt illeti erre legalkalmasabbak a téli hónapok. különösen mikor hó borítja a mezőt és erdőt, mert akkor könnyebben lép meg az éhes és falánk ragadozó, s a neki szánt csalétek nem megy kárba. Mihelyt tehát nagyobb hó hull, és a havazás megáll, azonnal hozzá kell látni a mérgezés munkájához, melyet igen sokféleképpen szoktak a vadászok végezni. Magam részéről személyes kísérleteim után a következő eljárást tartom legcélszerűbbnek: első sorban is válasszuk meg jól a mérgezés-

* Mutatvány az „Erdélyrészi Vadászati Védegyelet” által kiadott „Rövid Tájékoztató”-ból.

hez használt mérgefajtát. Határozottan csak a strychnin nitricumot ajánlhatom, mert ez oldódik a szervezetben leggyorsabban és hatása is nagyobb, rövid idő alatt 5—15 perc alatt bekövetkezik. Ez pedig nagy fontosságu, mert ha rövidebb idő alatt pusztul el az állat, nincs ideje meszibbre elvergődni, s a vadász könnyen meggyőződhetik a duvad pusztulásáról és nehézség nélkül összegyűjtheti őket. A földolag tehát megbízható helyről és friss mérget vásárolni.

Ha már a mérget meg van úgy az a következő kérdés, hogy *mennyit* adagoljunk belőle? Erre a tapasztalat és általában a kísérletek alapján is ez van elfogadva, hogyha megetetés utján juttatjuk azt a szervezetbe, akkor a strychnin nitricumból egy rokára 35—40, farkasra 75—80, kutyára 32—35, macskára pedig 4 milligrammot adagoljunk. Fontos az, hogy ezt a mennyiséget a lehető legkisebb helyen és úgy helyezzük el, hogy a falánk ragadozó egy-két harapással hozzá juthasson s a mérget egyszerre éreztesse a maga hatását. Az elmondottakkal szorosán összefügg már most az a kérdés, hogy hogyan és miképen mérgezzük tehát?

Tapasztalataim szerint, ha egy egész nagyobb állatot pl. lovat, juhot, sertést, a mérget csak felületesen, akár bőségesen is hintünk be, ez céltalan vesztegetés. Eltekintve ugyanis attól, hogy az adagolás egy helyen igen kevés, más helyen pedig igen sok lesz, a ragadozó az első harapás után megérzi a mérget keserű ízét, ha csak kevéssé van az a falat mérgezve, úgy annak hatása a rágó izmok görcei után, később a hányás után is azonnal érezhetővé lesz s az állat abbahagyja a falatozást, a róka pláne kiköpi a mérgezett falatot de s ha le is nyeli betegeskedik ugyan, de felgyógyul, el nem pusztul. Így tehát nem valószínű siker. Éppen azért ha már okvetlen ilyen mérgezésre van szükség: (kóbor ebek, farkasok mindenfajta szárnyas ragadozók): stb. ellen: akkor a mérgezendő állat testébe tegyünk kis vágásokat, lehetőleg egy harapásnyi hasítást és tolluszár utján ebbe tegyük bele a megfelelő mérget adagot, közbe-közbe mérgetlen helyet is hagyva,

mert ilyen nincs. De legfőbbkép azért szükséges, mert Erdélyben nem mindenütt terem meg a gabona és a gyümölcsfákkal beültethetők lennének a kopár területek.

2. Az állatkiállításokon pénztalimat csak az adózó nép kapjon, az előkelők csak érmeiket és díszleveleket.

3. Eke versenyeknél el kell törölni azt a pontot, hogy csak oly eke versenyezhet, melyet minden falusi mesterember megtud készíteni, hanem ki kell mondani, hogy minden eke nyerhet jutalmat azon feltétel alatt, hogy minden tekintetben megfelel.

4. Gazdasági népszerű hasznos könyvek betérjesztése.

5. Az erdélyi lófaj, amely minőségre elsőrendű, fenntartása és gyarapítása. Kéressék meg a kormány, hogy a mének száma legalább 50-re emeltessék fel és azok fele a hazai vérek közül vétessenek.⁹⁸

Az 1846 évi január 26-án tartott közgyűlés e pontokat elfogadta.⁹⁹

Végül azon munkálatok közül melyek az *erdélyi gazdasági egyesület* munkakörére vonatkoznak, meg kell még említenem azt a tervet, melyet nagybaconi Baló István nyújtott be a választmányának¹⁰⁰ s mely a következő:

⁹⁸ Eredetije u. ott.

⁹⁹ Eredetije u. ott.

¹⁰⁰ Sorsáról vagy tárgyalásáról nincsenek adatok.

Az erdélyi gazdasági Egyesületnek a partikuláris működés mellett a „statusgazdászati”-ra is tekintettel kell lennie, mert minden élő lénynek és államnak alapja a gazdaság. Az egyesület „országos” neve is azt mutatja, hogy az egyesületnek a statusgazdászati minden ágára kell figyelnie.

Arra a kérdésre, hogy minő akadályok korlátozzák haladási működésében, legio feleletet lehet adni s a kiindulási pontot nagyon nehéz meghatározni. Legfőbb akadály a hűbéri viszony (kényszerített munka; gabonabőség esetén nincs ára a gabonának: nincs rend, már pedig a statusgazdaságban ez a legfőbb). Mindenki a zavarosban akar halászni s ezért a megyei szerkezeten lényeges javításokat kell tenni, mert éppen a megyei alsóbb tisztviselők részéről foly a legnagyobb zsarolás, mely zsarolásra a csekély fizetés kényszeríti őket. A zsarolással pedig teljesen demoralizálják a népet. Általános a nép között a vélemény, hogy lehet lopni, gyújtogatni is, csak legyen a lopottból annyi, hogy a büntetést el lehessen fizetni. Éppen ilyenek a mezői rendőrségek is. Ez oka annak, hogy az urbéres hol a földesurat, hol a megyei tisztet játsza ki és panaszt a legigazságtalanabb tiszt ellen sem mernek tenni, mert félnek a megkínzóztatástól és nem tudnak még a hibás tiszt meghüntezéséről példát. Ez állapoton lehetne segíteni az által, ha a tiszteket jobban fizetnék. Min-

den 20—22 község kapna egy igazgatót, kinek kötelessége lenne a rendre és rendőrség, iskola tartására, mezei rendre ott felügyelni, javítani a dologházakat, óvodákat iskolákat állítani fel stb. Nagyobb gazdáink nem törődnek gazdaságuk kormányzásával, hanem azt teljesen szakképzett gazdatisztekre bízzák. Ezért nem jövedelmeznek a birtokok, a min felbosszankodva tulajdonosaik bérbe adják az örménynek, zsidónak akik azelőtt kereskedők voltak és most — beleunván ebbe — gazdálkodnak. Az ilyenek legtöbbször nem folytathat okszerű gazdálkodást, és nem is javítja a földet. De miután károsodni nem akar, kivessz a föld zsirját azután... javítsa a tulajdonos, ha neki kell. Ez okozza azt, hogy a birtok még kevesebbet fizet s így a tulajdonos újra bérbe adja azt.

Sürgeti egy gazdasági iskola felállítását, mely igen célszerűen volna bekapcsolható a nagy terjedelmű földekkel bíró nagyenyedi iskolába. Ezután még több, de jelentéktelen tanácsot ad, mely oda megy ki, hogy miután az országban semmi egyesület nem működhetik engedély nélkül felsőbb helyen, az egyesület vese latba minden befolyását.¹⁰¹

(Folyt. köv.)

¹⁰¹ Eredetije u. ott.

hogy így ne menjen el az első harapástól a falatozáshoz való kedve a ragadozónak, hanem kedve maradjon a további lakmározáshoz és befalja a mérget a mikor aztán biztos a halála. Szabály legyen tehát, hogy a mérget kellő adagban, de minél kisebb helyre helyezzük el. Nem helyes tehát az állat husát hosszú hasításokkal megvagdálni s azokba a felszínre hinteni a mérget. Mert ha felszínre a legkisebb adag mérge is marad, a ragadozó csak ritka esetben fog ahhoz hozzá nyulni. Célszerű azonban a húst megpörköltetni, hogy az átható szag még inkább csábítsa a ragadozót a lakomához. Igen jól bevált az a módszer is, hogy egy megpörkölt húsdarabot az erdő körül végig hurcoltam és az eredeti uton keresztül a róka csapásra vittem s akkor annak helyére tettem a megmérgezett csalétket. Így aztán valószínű, hogy a zsákmányra induló róka ebbe a nyomba beledkad, azt követve a csalétket felkeresi. Célszerű még az is, hogy a strychnin nitricumhoz a keserű íz elnyomására megfelelő mennyiségű sacharint tegyünk. Akár a gyógyszerárban akár a drogeriában ezt könnyen meg lehet csináltatni. Ha már nagy állatot mérgeztünk, akkor a megmérgezett és megpörkölt állatra hintsünk durvára tört üveg port, hogy a ragadozó amikor a falatot bekapja nyelvét felsértse s így a hozzá jutó mérge rögtön vérmérgezést idézhessen elő.

Kizárólag a róka pusztításához azonban sokkal alkalmasabb akár a mérgezett heringnek szardellának, de leginkább mérgezett madaraknak a kitétele; ámde jól vigyázzunk arra, hogy mindig csak azon vidéken előforduló madarat használhatjuk erre a célra, mert különben az óvatos róka nem fogja azokat felfalatozni. Legcélszerűbb a verebeket, mátyást, varjút vagy szarkát használni.

A madarak előkészítésénél következőleg szoktam eljárni: A megállapított adagokat apró egymásba járó zselatin tokokba téve jó mélyen benyomjuk a veréb torkába, a csőr kávéit össze szorítjuk, nehogy a mérge kihuljon. A nagyobb madaraknál nem csak a szájba, de a mellbe is helyes mérget tenni úgy, hogy a mellcsontnál felvágjuk a tüdő és zúza között és a felvágott hús közé tesszük a mérget és a húst jól összeszorítjuk. Akiknek idejük van hozzá még sokkal jobban előkészíthetik a madarat oly formán, hogy vesznek egy ludtollat, azt mindkét végén lemetszik, s a madár csőrét kinyitva a tollat hegyesebb végével lenyomjuk a madár begyéig s ekkor tollun keresztül betöltik a mérget s esetleg, egy kis pálcikával be is nyomkodják és ekkor úgy tartva a madarat, hogy a toll egészen függőleges helyzetbe kerüljön azt szép csendesen ki kell húzni. Ennél az eljárásnál azonban rendkívül kell vigyázni a méreggel

való bánásnál és úgy a pálcikát, mint a tollat ha már nem használjuk el kell égetni, nehogy valakire nézve vagy házi állatra nézve halálhozó legyen.

Arra is kell vigyázni, hogy a madarat pusztán kézzel meg ne fogjuk, mert a róka hamar megérzi az ember szimatot és akkor nem nyul a csalétekhez. Fogjuk meg tehát a madarat csipesszel vagy papírral, hogy így ezt a veszélyt elkerüljük. Amikor a madárnak a megmérgezésével elkészültünk akkor a madarat nyakánál fogva egy szál lószőrrel átkötjük s ennéljogva a róka csapásán, általa könnyen elérhető magasságban felfüggesztjük, lehetőleg ágra téve és a madarat a szokott természetes helyzetében elhelyezve. Valamint a mérgezésnél, úgy a kitevésnél is kézzel sohse fogjuk meg azonban a madarat mert akkor minden fáradság kárba veszik.

Igen jól bevált az a kísérlet, hogy a mérgezést megelőzőleg előbb mérgetlen húst tettem ki a róka csapásra s másnap a mellé mérgezett madarakat, szardiniát és heringet, amelyeket a rókák felfaltak és nyomban el is pusztultak tőle. Tapasztalataim szerint helyes a csalétket mindjárt kora délután kitenni, még mielőtt a róka vadászni indulna; reggel pedig mindig korán kell beszédni a megmaradt csalétket, valamint esetleg az elhullot vadat is.

A madárral való mérgezésnek nagy előnye az is, hogy azt mihelyt a fagyok beállanak sikeresen lehet alkalmazni, megjegyzem, hogy bármily elhullot állat igen jó eszköz, főleg a szárnyas ragadozók pusztítására. Különösen a sertéshúst, úgy ezek, mint a szőrme vadak is nagyon kedvelik. Ha a fentebb előadott szabályokat betartjuk, feltéve, hogy az időjárás is segít ezen eljárásunk mellett igen szép eredményeket lehet elérni. Ne sajnáljuk tehát a fáradságot hiszen gondoljuk meg jól, hogy egy róka évenként legkisebb számítás szerint 70-80 nyulat pusztít el. Valamennyi közül reánk, nézve úgy a nyul, mint a fogolyban való kárteteleinél fogva éppen azért legveszedelmesebb a róka, mellyel szemben csak állandó rendszeres mérgezéssel tudunk kellően védekezni és azt jórésztben kipusztítani.

A mérgezésről elmondottakhoz még csak azt fűzöm hozzá, hogy erdélyrészi vadászati védegyeletünk, valamint más vadászati kérdésekben, úgy ebben is a legszivesebben nyujt a hozzá fordulónak felvilágosítást, utbaigazítást, sőt kellő időben való jelentkezés esetében támogatást is.

A tengeri nemesítése.

Gáspár József.

V

A második kapálás alkalmával talált és a kapálás után fejlődött fattyuhajtásokat, a nemesítés egész ideje alatt letörettem, mivel ezek, mint ismeretes, csak a korcs termést adnak, a tápanyag elvonása által pedig akadályozzák a rendes termés kifejlődését és késleltetik az érését.

A fattyuhajtások száma, amint haladott előre a nemesítés évről-évre csökkent, a 10-ik évében a nemesítésnek már alig volt található egy-két szálon. A fattyuhajtások nagy száma, mindig a tápanyag túlbőségének következménye, de, minthogy a nemesítés alatt e tekintetben, nem lehetett visszaesésről beszélni, sőt ellenkezőleg, a mivelés és trágyázás által, mint azt a nagyobb termések és kifejezésre juttatták, még emelkedett a talaj tápereje, a nemesítés előre haladásával mégis beállott csökkenését a fattyuhajtásoknak, csak azzal magyarázhatjuk meg, hogy a kettős, valamint az egyes, de nagy és fejlett csövek — levelették a tápanyag túlbőséget, a fejlődésükre használták fel, melynek folytán a fattyuhajtások fejlődésére nem jutott tápanyag — s így fejlődésük végképpen elmaradt.

Az ápolás során említettem fel még azt is, hogy a virágzás illetve a csöképzés után, az itt-ott található meddő szájakat szintén kivágattam, mert ezek termést nem hoztak, tehát csak helyet foglaltak és árnyékoltak. A meddő szájak több-kevesebb számát, sem a visszafejlődésnek tartani, sem a talajmivelés rovására irni nem lehetett, egyedüli oka az volt, hogy egyik-másik, legtöbbször kérdő részes munkás, hogy a több szálon, több termése legyen, a szokottnál sűrűbb állásban hagyta a növényeket. Ahol rendszeresen végezték a ritkítást — olyan távolságban hagyták a növényeket, amilyen távolságban (24") állottak a sorok egymástól — meddő szájak nem találtak.

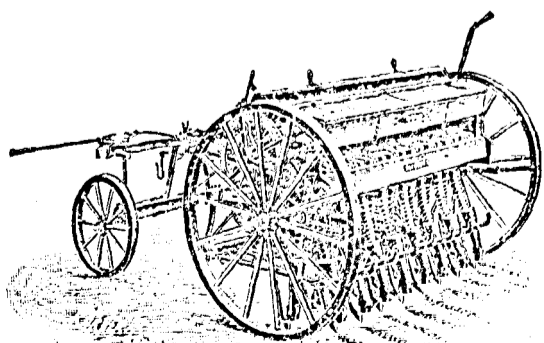
A két kapálás és töltögetésen kívül, a tengeri más ápolásban nem részesült, harmadszor egy évben sem kapáltak, sem gyomlálást a töltögetés után nem kapott a vetés. Esős évjáratokban azonban és akkor, ha a Maros kiöntött, de nem tette tönkre a vetést, hanem vastag iszapot hagyott magaután, a vad mohar szokott igen sűrűen felverődni, ilyenkor, nem annyira tengeri ápolása, mint inkább takarmánynak értékesítése végett, a részes munkások lesarlózták a mohart, mely mint a föld termése a szerződés alapján, szintén megfeleltetett.

A lebugázást vagy a csövek kibontását (meghántását) az érés siettetése végett, mint-hogy erre szükség nem volt, egy évben sem végeztem.

Ellenségek.

A tengerinek az egész nemesítési idő alatt olyan, sem növényi, sem állati ellenségei nem támadtak, melyek a termésben akár minőségileg, akár mennyiségileg, számottevő károkat okoztak volna.

Növényi paraziták közül, az üszög minden évben fellépett, de csak egy-egy szálon. Ha azonban jégverés érte a termést — kétszer

Szab., „Rekord II.” sorvetőgép

A losonci gazdasági gépgyár gyártmánya.

2024

Sorba vet — sorba trágyáz!

Allamgépgyári legújabb szerkezetű gőzcséplőeszközök, benzínmotorok, resicai acélek, Kalmár-féle rosták és egyéb talajmivelő eszközök.

Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket.

A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége
V., Budapest, Váci-körut 32. szám.

történt a nemesítés alatt — oly nagy mérvet öltött elszaporodása, hogy alig találtatott szál, melyen meg nem fészkelte magát, mely körülmény megerősítette az eddig is táplált azt a nézetemet, hogy a szárnak megsértése alkalmat ad az üszög megfészkelésére. Az üszög sporáit ugyanis a szál a sértett szár felületén kifolyó nedvességbe hajtja, melyek ott megálló helyet lelve, tanyát ütnek.

Állati ellenségei között a tengerinek egyike volt a legkonokabbaknak, — *tengeri moly*, mely a nemesítés első éveiben, a midőn t. i. a tengeriszárnak, *more patrio*, csak a levelei takarmányoztattak fel, szára maga pedig nagy halomba rakva egész nyáron ott hevert a majorban, mint a cselédeknek sütésre adott tüzelő anyag — annyira elszaporodott, hogy alig volt növény, melyen feltalálható nem lett volna, amit a himvirágnak (cimernek) letörése már messziről elárult. A későbbi években azonban, amikor a tengeriszár szecsakázás által, még később pedig, amikor a szártépővel lett takarmányozásra előkészítve, számuk évről-évre csökkent, az utolsó években pedig már csak elvétve lehetett találni egy-egy szálon.

A *csimasz* és *dr. tífereg*, károsító hatását egy évben sem mutatta be.

A csős termés károsításában a legelő járjuk és a legéberebb figyelmet hívták fel: a *csokák*, *varjuk*, *szarkák* és *verebek*. A varjak és csokák mindanyiszor a tejesedő csövekre vetették magukat, melyek felkutatásában a legpajzánabb pásztorgyerekeket lefőző szimatot árultak el, mihelyt beállott a szemek terjedése százával, meg százával lepték el a táblának szabad kilátást adó széleit s ha kijátszhatták a pásztort, néhány perc alatt zsák számra menő károkat okoztak. A madarak károsításának annyival inkább ki volt téve a nemesítés alá fogott tengeri, mivel a korai vetés, meg a nemesítés céljánál fogva is 1—2 héttel korábban tejesedett, a szomszédos tengeri vetéseknél, tehát, mint ujdonság is vonzotta a falánk madár sereget. Szerencsére azonban, a mekkora falánkságot mutattunk be, éppen annyira félénkek és tartózkodók voltak, ha a pásztor egyszer közéjük léphetet, másodszor erre nem szoktak alkalmat adni, magasra felszálltak s messze elkerülték a megdézsmált vetést.

A varjuk és csokáknál jóval tolaokodóbbak voltak a szarkák, melyek csak egyenkint szoktak be-belopózni a vetésbe, s így nagyon igénybe vették a pásztor mozgékonyosságát. A szarkák mellé sorakoztak a verebek, melyek azonban csak akkor jelentkeztek, ha varjak, csokák és szarkák csöveket bontottak, mivel ők maguk a csőhaját lefejtani nem tudják.

Ha tehát a varjak, csokák és szarkáktól megvédelmezhettem a tengeri vetést — a verebeket is ártalmatlanná tettem. Egy-egy csövet, melynek végét a csőhaj nem borította be tökéletesen — amelyik kinőtt a csőhaj alól — a verebek is megbirtak ugyan bontani, de az ilyen cső, minthogy a vetőmag válogatásánál egyik feltétel volt a cső teljes benőttsége, a végére is kiterjedő szemképződés, melyhez a tökéletes csőhaj borítás is kapcsolódott — kevesbedett s ennek arányában csökkent, direkt a verebek által okozható károsítás is.

A *borz* és *hőrcsög* is bemutatkozott néha, de ezeket kifüstölés, kiöntés és kiásással, rövid uton ártalmatlanná lehetett tenni.

Az *egerek* a mezőn nem sokat alkalmat-

lankodtak, a homokos és az áradásnak kitétt talajon, nem találták otthon magukat, annál nagyobb számmal jelentkeztek a göréba, magtárba és a telelő tengeriszár csomókban, ahol az egérintés mindenik módját alkalmazásba kellett venni.

A *kutya*, *vaddisznó* tettek néha-néha valamelyes kárt, de sohasem annyit, hogy felhívták volna a védekezést.

Törés.

A tengeri törését az első pár évben október havában kezdettem meg s betartott, az érés sorrendje és az időjárás alakulása szerint, egészen november haváig. A nemesítés harmadik évétől kezdve átterelődött a törés ideje szeptember hóra s így jött fokozatosan előbb-előbb, míg 1906 évi augusztus hó 29-ével elérte azt az időhatárt, melynél előbbre vinni már nem is volt szándékom.

(Folyt. köv.)

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **Az ültetésre használandó burgonya gumó nagysága.** Egy szakember állítása szerint »igen nagy« vetőmag nincsen, mert téves az a vélemény is, hogy a közép nagyságú gumók keményítődusabbak, mint a nagyobbak; az már ismert dolog, hogy nagy gumók után a termés is nagyobb. *Marek* újabb kísérleteiből azonban az is kitűnt, hogy nagy gumók után a keményítőtermés is nagyobb, s ha folyton jóvető gumókat akarunk nyerni, úgy mindig a legszebekeket és legfejlettebbeket kell felhasználni. *Marek* kísérletei azt mutatják, hogy a keményítő tartalom a gumó nagyságával arányosan nő s az egyes fajtáknál ez csak kismérvű ingadozást mutat. *Mareknek* sikerült *Sorauer* állítást megcáfolni, mintha a nagy gumók után csak nagy, de nem egyszersmint keményítődus gumók is nyeretnének. Kísérletei a következő eredményre vezettek:

1. Nagyobb keményítőtartalom legtöbb esetben keményítőben gazdag gumók után nyeretett.

2. Legtöbb gumó leggyakrabban keményítőgazdag gumókból eredt. A nagyobb gumók után a nyert terméken is nagyobbak voltak a gumók.

3. Keményítőgazdag gumók után a burgonyatermés is nagyobb.

4. A legnagyobb keményítőtermés a keményítőben leggazdagabb vetőgumók után értett el.

Marek ezenkívül még szortirozás által három-féle nagyságú burgonyát állított elő, melyeket elültetve, egy-egy are-on következő termést ért el:

	gumó	keményítő
1. legapróbb	321 kg.	59 kg.
2. középserű	365 »	62 »
3. legnagyobb	428 »	75 »

Ezekből kitetszik, hogy a burgonyánál a nagy gumók kiválasztása époly előnyös, mint a legnagyobb vetőmag használata a gabonatermésnél.

+ **Hogyan jeöljük meg a tojásokat.** A tyukászatban divatba jött a tojásokat le nem mosható kékfestékű lenyomattal megjelölni a faj és a tojási idő tekintetében. Ezt a megjelölést a tojás középrészére szokták a tyukászok tenni. A legújabb tapasztalat szerint a költőgépeken, sőt a tyuk alatt is legtöbbsnyire azok

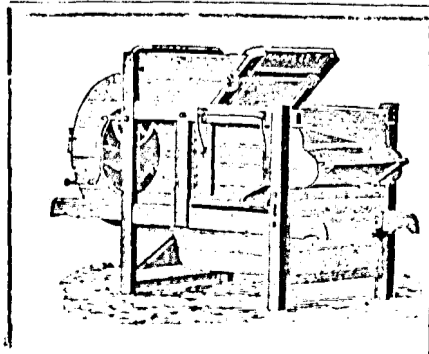
a tojások nem keltek ki, amelyek színes festékű felirattal voltak megjelölve. A dolognak az a magyarázata, hogy a tojáshéj-tompa csúcán és középrészén a levegő a fejlődő madár részére beszívárog. Azonban ha az be van festve akkor azok a parányi likacsok bedugulnak a festéktől és a szükséges mennyiségű levegőt nem engedik bejutni a tojás belsejébe. Ennélfogva helytelen, sőt káros a kikeltésre szánt tojást az eddigi módon megjelölni. Ha már elkerülhetlen, akkor a tojást hegyesebb csúcsát jelöljük meg mert ott ugyanis vastagabb a tojás mézhéja, másrészt ott ugyanis alig szívárog be levegő.

+ **Vércsomók a tojásokban** nem ritkán fordulnak elő s onnan erednek, hogy a petefészkekben vérzés áll elő, amely a petevezetékben megalvad s a sárgával egyetemben fehérjével lesz körülveve. Ez különösen fiatal erőteljes tyukoknál fordul elő, amelyeknél a petefészkek tulságosan vérbő. A baj idővel önmagától szűnik meg, de siettetni lehet, ha szűkebb kosztra fogjuk az állatokat.

+ **Hogyan lehet sonkát egy-két évig eltartani?** Egy veszfáli hentes több évtizeden át következő eljárással tartotta el a jól megfűstölt sonkákat. Először a füstölőről levett sonkát kendővel addig törölgette, amíg az teljesen száraz lett. Azután tiszta agyagból majdnem tolyékony pépet készített és evvel jól bekenete a sonkát, különösen a husos részét meg hagyta szikkadni. Harmadnap a bekenést megújította, még pedig azért, hogy az esetleg megrepesztett helyeket teljesen befedje, elsimítsa. Mikor aztán kész volt a munkával, a sonkát a csontos részénél zsinggel megkötve, szellős helyre függesztette fei. Előbb azonban a megkötött csontos részt újra vastagon bekenete lágy agyaggal. Ily módon a beagyagozott sonkát több éven át megővta az elromlásától és a rovarok támadásaitól. Ezt az eljárást különösen abban az évben nagyban gyakorolta, amikor a disznóhus olcsóbb volt, úgy hogy a legtöbb nyereséget az olcsón beszerzett sonkákon érte el. Az agyagot minden nehézség nélkül levakarással és letörölgetéssel távolította el. A beagyagozott sonka nem szárad ki, izletes és dus nedvű marad.

+ **A lovak sóéhsége.** A lovak sóéhsége néha igen világosan észrevehető. Az állatok először is nyaldossák a falat, aztán igekeznek az almot, amely vízzel van átitatva, felszedni; ennek folytán azonban kólikát kaphatnak. Megfigyelhetjük azt is, hogy azok az állatok, amelyeknek a takarmánnyal együtt nem adunk elegendő sót, lesóványodnak. Ha a sóéhség jeleire ügyelünk és az állatoknak szabályszerű mennyiségű sót adunk, akkor étvágyuk fokozódik, a szőr simább lesz, egész külsejük frissebbé válik, a lovak olyanok, mintha ujonnan születettek volna. Ajánlatos a sót préselt nyalsó formájában a fara erősíteni, vagy szilárd sódarabot a jászolba rakni. A sóélvezet folytán persze nagyobb lesz az állat szomja, ez azonban nem hátrányos. Az erősebb vízfelvétel élénkebb anyagcserét von maga után és ennek folytán az állat jobban érzi magát.

+ **A tehenistálló hőmérsékete.** Kísérleteket tettek annak megállapítására, hogy az istálló hőmérsékete minő befolyással van a tehenek tejhozamára. Megfigyelték, hogy ugyanazon teheneknek tejhozama mennyi volt akkor, midőn jól szellőztetett, de hűvös és akkor, amidőn meleg, rosszul szellőztetett istállóban

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek !!

Európaszerte első helyen elismert kiváló szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták“

Ez évi ujdonságainkról szíveskedjék nagyon árjegyzékét kórn!

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde.

Vezérképvisele

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyáranak Vezérügynöksége

BUDAPEST, V., Váci-körút 32.

állottak. Az eredmény az volt, hogy az első esetben sokkal kielégítőbb volt a hozam s azonkívül a tehenek is egészségesebbek és betegségek iránt kevésbé fogékonyak voltak, mint akkor, midőn hosszabb ideig rosszul szellőztetett istállóban voltak elhelyezve. Ennélfogva ajánlatos hogy a tehenistállók szellőztetéséről gondoskodjanak és inkább legyen a hőfok alacsonyabb, minthogy meleg és egészségtelen legyen az istálló levegője.

+ **Gyümölcsfák trágyázása.** Bár a gyümölcsstermés sok minden eshetőségnek van kitéve, a melyek a fa termő képességét csökkentik, mégis a gyümölcsfáknál a terméketlenség oka többnyire abban található fel, hogy a talaj tápláló anyagban szegény.

Ezen okot fel lehet ismerni részint magáról a fáról, részint az alatta termő fűfélékről. A táplálék hiányban szenvedő fák ugyanis megmohosodnak, keveset nőnek, s így terméketlenek.

A fa mohosságát azonban az éghajlati viszonyok és egyéb körülmények is okozhatják, s így egyedül ebből nem lehet határozottan arra következtetni, hogy a talajban nincs elég tápláló anyag. Ha a fák mohosságát tapasztaljuk, vizsgálat tárgyává tesszük azon fűveket is, a melyek a fa alatt teremnek, hogy határozottan megállapíthassuk, vajjon a talaj tápláló anyagokban szegényesége okozza-e a mohosságot vagy sem. Ha a fa alatt kevés fű nő, s ez is vékony szálu, rossz minőségű, akkor ez határozottan arról tanuskodik, hogy a talajból hiányzik a káli és foszfor. Ilyen esetben csak dus trágyával tehetjük fáinkat termővé. Ez a dus trágya álljon hig istálló trágyából amely mellett okvetlen meszet is kell alkalmazni. A gyümölcsfák nagyon sok meszet igényelnek. Ha a gyümölcsfát elégetjük, a vissza maradó hamu egyharmada mesz, a mi eléggé bizonyítja, hogy a gyümölcsfa a talajból igen sok meszet von el, tehát dus mesz trágyázást is igényel. Ha a talaj eléggé meszdus, akkor a fa koronája alatti földben hereféléket is nagy mennyiségben találunk, ha azonban ezek hiányzanak, akkor a talaj meszszegény. A fák trágyázása tehát csak akkor helyes, ha dus istálló trágyát és meszet alkalmazunk trágyázásul. Ezt a trágyázást addig kell évente ismételnünk, míg a fa koronája alatt lóhere félékkel kevert dus fű növény indul meg, a mi annak a jele, hogy most már a talaj felső rétegében annyi foszfor és mesz van, a mennyi elegendő arra, hogy az esőviz azt részben a fa gyökereig lemossa.

+ **A rétek javítása.** Ha valaha, hát akkor most van az az idő, a mikor a gazda állattenyésztéséből is szép jövedelmet lát. Az állat árak általában véve olyan magasak, a minők normális viszonyok között egyáltalán nem szoktak lenni, s a mostani árakkal az állattenyésztés ma kétségen kívül legjövedelmezőbb ága a mezőgazdaságnak. Akár a szarvasmarha, akár a sertés, akár a juh árakat tekintjük, akár azoktól származó termények árait, mindenképpen arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a gazdának első érdeke ma minél több állatot tartani, hogy azokból mennél több jövedelmet lásson. Annyival is inkább érdeke ez a gazdának, mert a mai árak nem ideig óráig tartók, s a legkomolyabb kilátás van arra, hogy ezek az árak, — ha talán csekély hullámmzással is, hosszú időn keresztül tartani fogják magukat.

Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy a gabona árak is olyan szinten vannak, a melyek mellett igazán érdemes gabona műveléssel foglalkozni: nem cselekedne helyesen az

a gazda, a ki azért, hogy több állatot tarthasson az eddigénél, nagyobb területen természetesen takarmány növényt. Nincs is erre semmi szükség, csak az eddig is takarmányra használt területeket kell nagyobb termésekre kényszeríteni, ami különösen a réteknél annyival is könnyebben lehetséges, mert azok termése országsszerte kritikán alól csekély; országos átlagban sem haladja meg a 16¹/₂ q-át, holott ennek kétszeresét is könnyen lehetne elérni. Réteink többnyire annyira be vannak mohosodva, hogy sem levegő, sem víz a talajba be nem hatolhat, mi által termőképessége mesterségesen csökkentetik. Holott a bemohosodást könnyen meg lehetne szüntetni. Különösen ősszel nagyon fontos a rétet keresztül-kasul éles boronával megjártni, mi által nemcsak a mohát pusztítjuk hathatósan, hanem megnyitván a talajt, módot nyújtunk a hóle behatolására elraktározására, biztosítván ez által magunka az esetleges szárazság következményeitől. A fű-félék gyökereinek megszakításával azokat erőteljes sarjadásra indítjuk, a gyom-féléket irtjuk, vagyis a réteknél fű anyagát is megjavítjuk. Egyetlen ősz folyamán sem lenne szabad a rétek erős megboronásától elféktetni.

A második őszi munka a rétek termésének megkésztetésére, azok megtrágyázása, amely célra a legalkalmasabb a trágyalé és az istállótrágya. Ha ősszel nem jutna időnk ezen munkák keresztülvitelére, tavaszra is hagyhatjuk azokat. Ezen egyszerű és olcsó eljárás által nemcsak megkésztesszük réteink termését, de jobb minőségű szénát is kapunk, s így egyrészt szaporíthatjuk állatállományunkat, másrészt jobban is táplálhatjuk azokat anélkül, hogy gabona termésünketől egy talpalatnyi földet is elvonnánk.

Most van az ideje, hogy jövő évi takarmány terméseinek s jövedelmezőbb állattenyésztésünk érdekében ezeket a munkálatokat végrehajtsuk.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK

Saját használatra szánt must cukrozása. Egy előfordult esetben az a kérdés merült fel, vajjon a bor ámsításnak és hamisított bor forgalombahozatalának tilalmazásáról szóló 1908. évi XLVI. t.-c.-nek a must cukrozására vonatkozó rendelkezései kiterjednek e a saját használatra szánt must cukrozására is. Ez ügyben a földművelésügyi miniszter f. évi nov. hó. 13-án 95589. sz. alatt következőleg döntött: «az idézett törvény a rendelkezései alá eső italok előállítására és kezelésére nézve megállapított szabályok tekintetében — a törkölybort kivéve — a többi italoknál sehol sem tesz különbséget, aszerint, hogy az illető italok saját szükségletre (házfogyasztásra) vagy forgalombahozatal céljából állítanak-e elő. Egy szóval nem szabad cukrozni a házfogyasztásra szükséges bort sem.

Felhívjuk tehát erre gazdáink figyelmét nehogy a házi fogyasztásra szánt új boraikat, megcukrozzák, mert az éppen úgy büntetettik mintha az eladásra szánt borát cukrozta volna az illető. Ezen intézkedésnek azonban igazán nincsen teljesen elfogadható indoka mert tulajdonképpen kinek volna joga beleszólni abba, hogy én a boromat hidegen, melegen borsósan vagy cukrosan esetleg még fahéjjal is igyam!

Igás és kézi közmunka egyszerre ki nem róható. Felmerült esetből kifolyólag a kereskedelmi miniszterium 67666—1910. sz. rendeletében kimondotta, hogy a közutakról és vámokról szóló 1890. évi I. tc. 49. § a értelmében a községi közmunka kivetésének alapját első sorban a vonóállatok képezik, miből következik, hogyha valamely vonóállat tulajdonosa vonóállatai után már igás községi közmunkával megrovatik, ezen felül kézi közmunkával meg nem róható.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Budapest és a vidéki városok.

Ma már nyílt titok, hogy miért akarják oly nagyon az argentiniai húst Magyarországra is behozni. Van egy Osztrák hajóstársaság, amelynek hajói a tengeren tuli államokkal tartanak összeköttetést. Vissza felé rendszerint üresen jönnek a hajók, pedig azt tudjuk, hogy az ilyesmi nem nyereséges. Nagyon jó volna az illelő hajóstársaságnak tehát, ha visszafelé is bezsebelhetne busás fuvardíjakat. Ezért kellett megindítani az akciót az argentiniai hús érdekében, amelyről azonban már az első szállítmánynál kislült, hogy drágább, mint a belföldi hús. A jó osztrákok természetesen a lekötött drága hús egyrészét rá akarják a magyarokra sózni. Megindult a testvéri levélváltás, Bécs- és Budapest között.

Nosza kedves öcsém, Budapest polgármestere, vegyetek ti is a finom jó argentiniai husból, s amenyiben Budapest népe nem akarná elfogyasztani mind a nekik felkinált mennyiséget, add el azt a jámbor vidéki városoknak. Tudjuk mi nagyon jól, hogy ha Budapesten kiadnak egy jelszót a naiv vidékiek úgy szaladnak utána, mint a rajzó méhek a csengetyü szóra.

Budapesten nem is késtek sokáig és a bécsi ösztökélésre ment a levél violaszin pecsét alatt valamennyi vidéki városhoz. Ám de Budapest urai rá licitáltak még Bécs városára is. Nekik nemcsak argentiniai fogyasztott hús kellene, hanem szerb és román élőmarha is. Ment a levél violaszin pecsét alatt: ti jó vidéki városok nosza velünk egyetemben követeljétek hangos szóval mindannak a megengedését, ami kiszámíthatlan veszedelme lenne a magyar állattenyésztésnek.

Budapest székesfővárost értjük. Itt nincsen állattenyésztés. Bárczy István polgármester ur legelésző gulyáját nem fertőzheti meg a Szerbiából és Romániából behozott állatbetegség. A budapesti városatyák istállóiban nincs fejős tehén, nincs vágómarha. Az ilyesmit messze földről kell hozatni, ilyenkor pedig a dolog teljesen zsebkérdés. Minél olcsóbb legyen valami, annál szívesebben fogadják.

Budapest székesfővárost értjük, annak közönsége és annak vezetői soha sem tudtak lelkesedni a magyar mezőgazdaság érdekei iránt. Ők a mezőgazdaságot valósággal csak fejős tehénnek tekintették, amelyik adjon nekik élelmet, természetesen minél olcsóbban.

Mit szóljunk azonban azokról a vidéki városokról, amelyeknek lakói elsősorbanja mezőgazdaságból élnek. Feltételezhetjük e róluk hogy vajjon ebben a kérdésben ők is Budapest álláspontjára helyezkednek és követelni fogják mindazt, ami határozott veszedelmére van a mezőgazdaságnak. Nem, ilyesmit a vidéki városokról feltételezni nem szabad. A vidéki városok képviselő testületét, törvényhatósági bizottságait magisztrátusait nagyon ferde világításban látja az, aki feltételezi róluk, hogy a lakosság érdekei ellen fognak bármit is cselekedni.

Még Budapest népe is okulhatna. Maholnap tejet nem lehet kapni, mert ijesztő módon pusztít a szarvasmarhák közt a száj és körömfájás. Az is bebizonyított tény, hogy ez a járvány keletről jön. Nem e nagyfoku rövidlátás kell.

hozzá, hogy még ilyenkor is követelik a keleti szarvasmarha behazatalának a megengedését.

A vidéki városoknak most kell megmutatniók, hogy vezetésük nem Budapestről ki-dobott jelszavak szerint rendezkedik be. A vi-déki városoknak most kell megmutatniók, hogy a mezőgazdasági érdekeknek tudnak hivatott őrei lenni, éppen azért a Bécsből származó, de Budapesten át érkező biztatást kereken vissza kell utasítaniók.

A vidéki városok vezetői nem lehetnek saját lakosaik érdekeinek a hóhérai. Ha pedig mégis akadna egy-egy eltévelyedő városatyá, annak rossz sorsot jósolunk. Ki ne hallott volna már felzuduló népharagról? Vigyázzanak, mert a felzuduló népharag a vidéki városok érdemtelen vezetőit hamarosan elsőpri pozíció-jukból.

— Uj gazdasági akadémiai tanárok.

A földmivelésügyi miniszter Varga Kálmán gazdasági akadémiai rendkívüli tanárt a VII. fizetési osztályba gazdasági akadémiai rendes tanárrá. Barna Balázs dr. gazdasági akadémiai segédtanárt a VIII. fizetési osztályba gazdasági akadémiai rendkívüli tanárrá, nevezte ki. Varga Kálmánt és Barna Balázs drt. jól ismerjük már a kolozsvári gazd. akadémián való működésök idejéből. Munkás tagjai voltak egyesületün- nek is. Közkézen fogognak az E. G. E. könyvkiadó vállalatában megjelent füzeteik. Varga Kálmán- nak: a »Cukorrépa termesztéséről« dr. Barna Balásznak: »A kenyéradó növények fontosabb ellenségei és betegségei« és »A gyümölcsfák ellenségei és betegségei«-ről írott műveik. Ki- nevezetésükhöz és előléptetésükhöz őszinte szívből gratulálunk.

— A gazdik és az uj közoktatásügyi államtitkár. Abból az alkalomból kifolyólag, hogy ő felsége Balogh Jenő egyetemi tanárt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium politikai állam- titkárává nevezte ki a »Magyar Gazdaszövetség« az uj államtitkárhoz megleghangu üdvözlő iratot küldött, mely a többek között ezeket tartal- mazza.

A »Magyar Gazdaszövetség, amely ala- kulása óta a szociális munkálkodást írta Zászló- jára, szövetkezeti tevékenységével is első- sorban a társadalmi bajok enyhítésén fáradozik eddig is éber szemmel figyelte Méltóságod hasonirányu ténykedését és amikor kinevezése alkalmából siet Méltóságodat üdvözölni, azon biztos reményének ad kifejezés, hogy azon a fontos polcon, amelyen a közbizalom fogadja, továbbra is — és még nagyobb keretekben folytatja eddig kifejtett kiváló munkálkodását és a szociális intézmények működését a jövő- ben is különös jóakaratra és figyelmére fogja méltatni.«

— A saazi komlópiacra az üzlet szük korlátok között mozgott és a forgalom jóval kisebb volt, mint a mult heti. Az egész heti forgalom körülbelül 500 bárra tehető, változat- lan árak mellett. Vevőkül a helybeli kereske- dőkön kívül főleg németországi kereskedők jelentkeztek. A vidéken is csekély volt a for- galom, változatlan árak mellett. Árjegyzés: elsőrendű komló 108—112 korona: középminő- ségű 120—125 korona; szemelt áru névleg 160 koronát jegyez. A készlet nagyon szörványos és ez idő szerint ily minőség nem is kapható. A hét végén az irány nyugodt. Az árak vál-

tozatlanok ugyan, az aránylag csekély forga- lom miatt azonban tartottak.

— Gyümölcs- és zöldségtermelésünk fejlődése. Néhány év óta örvendetes lendü- letet vett hazánkban a gyümölcs- és zöldség- termelés. Dacára annak, hogy még korán sincs azon a fokon, a melyen pl. a francia gyü- mölcstermelés vagy bármely nyugati állam zöldségtermelése, máris jónevű a világpiacikon. Kecskemét, Cegléd, Nagykőrös, Makó évről- évre növekvő mennyiséget helyeznek el a kül- földön s piacaikat állandóan látogatják külföldi nagy cégek megbízottjai. Kétségkívül örven- detes jelenség ez, de nagyon kézentekvő gon- dolat, hogy miért kell e cikkeket friss állapot- ban kivinni, mikor a konzerv feldolgozás sok- kal nagyobb jövedelmet biztosít a hazai köz- gazdaságnak és igen tekintélyes mennyiséget hoznak be Angliából, Franciaországból, sőt Kali- forniából is. A földmivelési minisztériumnak a gyümölcs- és zöldségtermés ily irányu érté- kesítésére is kellene hatást gyakorolni. A szárított főzelék és zöldségek igen elterjednek. A cukorral konzervált gyümölcs pedig sokkal kedveltebb, mint az aszalt, a melynek készitő- sét a földmivelési kormány aszalók díjtalan kölcsönzésével segíti elő.

— Borkivitel Mexikóba. Bánó Jenő, a mexikói Egyesült- Államok főkonzula, a föld- mivelésügyi minisztérium utján azon kérelem- mel fordult a »Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületé«-hez, hogy oly bortermelők és kereskedők címét közöljék vele, akik hajlan- dók volnának a mexikói borkereskedőkkel összeköttetésbe lépni. Minthogy jelenleg az egyesület a kérelemnek érdemben nem tehet eleget, a nyilvánosság utján kéri fel a terme- lőket és borkereskedőket, hogy az eladó és kivitelre szánt borkészletüket mennyiség, évjá- rat és az árak megjelölésével ezen a héten jelentsék be a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete igazgatóságának (Budapest, IX., Üllői-ut 25. II.).

— Részletek az osztrák szüreti ered- mőnyről. Az osztrák szaklapok most már bi- vatalos részleteket is közölnek a lefolyt szüretéről, melyek minden tekintetben megerősítik azokat a híreket, melyek eddig napvilágot láttak. Ezek szerint Alsó-Ausztriában a Manharts hegy alatti és feletti kerületekben, valamint a Winer Wald-tól északra eső kerületekben »igen rossz« volt az eredmény, a Wiener Waldtól délre eső járásokban »gyenge közepes«-től »igen rossz«-ig; Dél-tiről német részében az eredmény »jó köz- pep« és »gyenge közepé« közt váltakozott, az olasz tiroli borvidéken »középen aluli« volt, Voralbergben »gyenge közepes«-től »igen rossz«-ig, Középtirében »gyenge közepes«-től »igen rossz«-ig, Délstirében »gyenge közepes«-től »igen rossz«-ig, Krajnában »gyenge közepes«-től »igen rossz«-ig, Dalmáciában »közepes«-től »igen rossz«-ig váltakozott, míg a többi osztrák tartományban mindenütt »igen rossz«-ul sikerült.

— Az állami oltóanyagok forgalomba- hozatalával kapcsolatban több napilap félre- értés folytán azt közölte, hogy az állami oltó- anyagok árusítására a fogyasztási szövetkeze- teknek adtak monopóliumot és oltóanyagot rendelni is csak a »Hangya« szövetkezeti köz- pont utján lehetséges. Ezzel szemben a valódi tényállás az, hogy az állami oltóanyagok áru- sítására a fogyasztási szövetkezetek monopo- liumot nem kaptak, azt az állami bakterologiai intézet oltóanyag termelő osztálya árusítja a megrendeléseket is itt kell feladni. A »Hangya« fogyasztási szövetkezet csupán a neki készen átadott oltóanyagot a bakterologiai intézet hely-

ségében becsomagolya, a csomagot a postára adja és az üzleti levelezést végzi. Ezeket a teendőket azért kellett kereskedelmi vállalatra bizni, mert ezek nem tartoznak egy tudomá- nyos intézet működési körébe.

— Allathiany a szeszgyárakban. Több felső vármeoye hizlalói zavarban vannak most, mert az általános allathiany folytán nem kap- nak elég ökröt, a miket háziasra beállithat- nának. Szoval a rendkívül drága állatárak egyáltalán nincsen arányban a moslékolás révén elérhető hasyonnal és beruházással. Másrészt pedig a hizlalók intimidválvá is vannak, amen- nyiben a vámhatárok esetleges megnyitásával vagyonokat ráfizethetnek egy nem jövedelmező üzletágra. Ennek eredménye azután ujra csak a husrágaság fokozódása lehet.

— Dohánytermelés Szerbiában. A do- hányültetés Szerbiában jelentéken módon emel- kedik, úgy hogy a dohány most már fontos exportcikkek képez. Az idén összesen 2131 hektárnyi terület volt beültetve és a termés meghaladta a 2.000.000 kilogrammot, a mely- nek majdnem felét a nisi kerület adta. Ezen mennyiségből — minthogy Szerbia évi szük- séglete 800.000 kilogrammot tesz ki — több mint 1.200.000 kilogramm marad kivitelre és ennek átvétele iránt a szerb kormány már szerződést is kötött egy saloniki céggel, amely a termelési áron felül 10 százalékot fizetett.

— Gazdasági munkások. aratás, cséplés, vagy bármiféle mezei munkára Békéscsabán nagyszámban kaphatók a jövő évre Bővebb fel- világosítást nyujt a községi munkás otthon intézősége Békéscsabán.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT
FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

TOKAJI LÁSZLÓ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA

**== A MAGYAR ==
JELZÁLOG HITELBANK**

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

— (Jokai-u. 2. sz. I. emelet.) —

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

H Á Z A K R A

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyujt.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megsza- vazandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET
bizalmi férfiai adnak véleményyt.

A KÉPVISELŐSÉG elfogad

TAKARÉK-BÉTÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

Telefonszám 27.

2101

Szivattyuk és Mérlegek

Garvenswerke,
Wien II., Handelsquai No 130.
Minraraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.
 Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kézelők és finom angol és francia zsebkendők.
 Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, hálós ingek és kabátok.
 Fiú és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

utódai

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktára
 Kolozsvárt, Deák Ferencz-u. 3.

2005

Telefon-szám 567.

Telefon-szám 567.

Matrac, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyhuzat szakszerűen készítve, olcsó árban található. — Minden fajtájú és nagyságu szalon, ebédlő és futószőnyeg, gypaju és csipkefüggönyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktár.

RÖCK ISTVÁN gépgyára

BUDAPEST, I., Budafoki-út.

Gyártmányok:

Álló és fekvő gőzgépek bármily nagyságban.
 Langen & Wolf rendszerű gázgenerátorok és gázgépek szívó-, világító- és kohó-gázüzem számára.
 Lökomobilok, szabad. Bánó-féle és más rendszerű gőzkazánok különböző nagyságban és rendszerben.
 Szivattyúk Worthington és egyéb rendszerek szerint.
 Hűtőtelepek és jéggyárak.
 Gépberendezések malmok, téglagyárak, olajgyárak és kékfestő-gyárak részére.
 Hidraulikus sajtók különböző nagyságban.
 Borsajtók és szőlőzúzók.

2010

Szőlő oltványokat

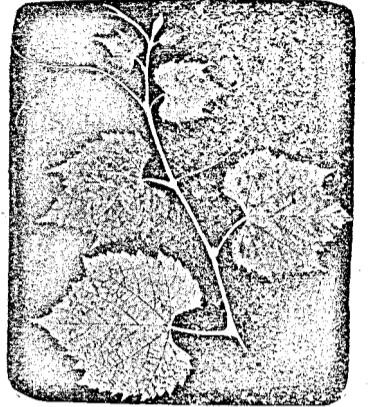
a legkiválóbb bor és csemegefajokban

amerikai alanyvesszőket,

Riparia portális, Monticola és Hybrid fajokban hazai

sima s gyökeres vesszőket

a legjobb minőségben szállít a saját nagy kiterjedésű, mintaszerűen kezelt telepek és szőlőgazdaságából

Ambrosi Mihály erdélyi első szőlőoltvány telep tulajdonosa

Medgyesen.

Tessék árjegyzéket kérni.

2517

ERDÉLYI BANK

és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 32.

M. kir. szabadalm. osztálysorsjegyek főelárusító helye.
 A bank elfogad betéteket

takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra s azokat felmondás nélkül visszafizeti.

Leszámitól, váltókat, utalványokat, járadékokat, checkeket, kisorsolt értékeket stb. stb.

Értékpapirokat, idegen pénznemeket elad és vásárol.

Előleget ad értékpapirokra, folyószámlán és előre meghatározott időre.

Dijmentesen bevált szelvényeket és elvállalja a sorsjegyek revízióját.

Kibocsát utalványokat, checkeket, hitelleveleket bármely külföldi piacra.

Rendelkezésre tart felek saját zárai alatt tűz- és betörésmentes pánccszekrényeket. (Safe Deposits.)

2017 Üzleti órák:

d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól 5-ig.

OBERDING ANTAL

vizvezeték és csatornázási vállalata

Kolozsvárt, Bástya-utca 4. szám. (Óvár.)

Telefon-szám: 625.

Készít fürdőszobákat, cloetteket, mosdó-asztalokat, új házi vezeték berendezéseket. — Továbbá készít vidéken vizvezeték szivattyú állomással vagy forrás foglalással. — Elvállal jutányos árban évi jókarban tartásokat és minden szakmába vágó javításokat pontosan és a legjutányosabban.

2436

Állást keres.

Több évi gyakorlattal bíró, a gazdaság minden ágában teljesen jártas, kis családú ispán.

Vadászati vagy erdőszeti állást is elfogad.

Címe:

Ladányi Sándor, Marosujvár

Sótelep 3.

2513

Állást keres.

Gazdasági taniutézeti és felsőbb szőlő- és borgezdasági tanfolyami oklevéllel bíró (23 éves ref. vallásu) fiatalember.

Címe a kiadóhivatalban.

2512

VEGYEN!

VEGYEN

Konverzionális Jelzalog-Sorsjegyet!

E sorsjegyek mindenikét kihúzzák a törlesztési húzáson és a nyereség húzásokon az a sorsjegy is tovább játszik, melyre előzőleg egy vagy több nyereség már esett. E sorsjegyek 70 éven át játszanak és kaucióképen is letéhetőek. Legnagyobb főnyereménye:

egy millió korona.

Húzások: minden év február 25-én, ápril 25-én, június 25-én, augusztus 25-én, október 25-én és december 27-én.

Részletre:

egy darab 15 havi részletfizetésnél havi 10 korona
 egy darab 17 havi részletfizetésnél havi 9 korona
 egy darab 20 havi részletfizetésnél havi 8 korona
 egy darab 23 havi részletfizetésnél havi 7 korona
 egy darab 28 havi részletfizetésnél havi 6 korona
 vagy letétre 20 K foglaló lefizetése után legelősebb kamatra.

A nyeremények azonnal a vevőt illetik.

2004

Kapható a

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaságnál

Mátyás király-tér 7 szám alatt.

Ispán

kerestetik 250 holdas birtók önálló vezetésére

1911. január 1-ére,

földműves iskolai végzettséggel.

Keresztény, nős, könyvelésben jártas, románul beszélő előnyben részesül. Javadalmazás:

240-360 kor. készpénz, lakás, terményjárandóság.

Bizonyítvány másolattal ellátott ajánlatok

Dr. Gyárfás Elemér ügyvédhez Dicsőszentmártonba küldendők.

2516

Megjelent!! Megjelent!!

Szász Ferencz, Hreblay Emii és lovag Sperker Ferencz, tollából:

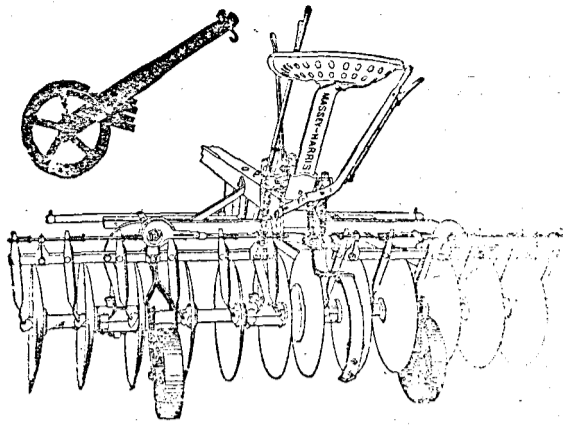
„A magyar-erdélyi fajta szarvasmarha standardja“

cimű füzet. Rendkívül érdekes szakmunka a magyar-erdélyi fajta marhatenyésztése érdekében.

— Egy füzet ára: 1 korona. — (Beküldhető bélyegeken is.)

Kapható: az „állattenyésztési Szemle“ kiadóhivatalban, Budapest, I., Budafoki-ut 41/B. (X. Z.)

Massey-Harris Co. R. T. Fűkaszaló, aratógép és földmivelő eszközök gyára.

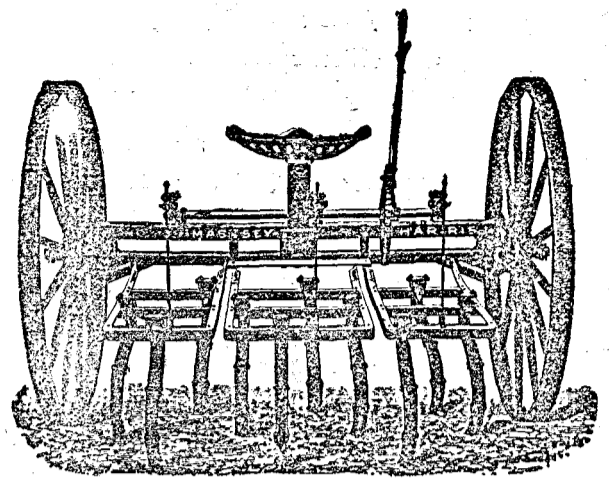
Tárczás-borona.

Toronto
Észak Amerika.

A világ legjobb gyártmányai.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küld a

Massey-Harris
Gy. részvénytársaság

Cultivátor.

BUDAPEST, Alkotmány-utca 23. sz.

2379

Erdély Legnagyobb Drogeriája!

Főraktár mindennemű bel- és külföldi gyógyszer különlegességekből, kötszerek és betegápolási eszközök

ÁLLATGYÓGYÁSZATI CIKKEK

LITKE LŐRINCZ

(ezelőtt Burger.)

Gyógyáru-vegyszer-, pipere és illatszer üzlete Kolozsvár, Mátyás király-tér 32. sz. Telefon 250.

HÁZIASSZONYOK FIGYELMÉBE!

Házilag készítenő igen jó LIKÖRÖK és RUMOK előállítására kitűnő FRANCIA AROMAKAT hozok forgalomba, melyeket 1 liter Likör vagy Rum készítéséhez bármely aromába 60 fillérért üvegekben árusítok.

Készítése gyors, olcsó és tiszta:

A következő aromákban:

Allasch	Barack	Cognac	Császárkörte	Megy	Rózsa	Törköly
Anisette	Benedictiner	Curacao	Kávé (Mocca)	Narancs	Rum	Vanília
Ananas	Cacao	Chatreuse	Kömény	Punch	Seprő	
			Maraschnó	Pfefferüma	Szilvorium	

Naponta 2-szer postai szétküldés!

Háztartási cikkek!

Gazdasági cikkek!

Yes amerikai porcelán puder

5 korona helyett csak 4 korona, kisebb doboz 2 korona 50 fillér.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet”-től

10 - 50 éves lejáratu

olcsó ingatlan jelzálog-kölcsönöket, szerzek konvertálok más intézeti terheket, rendbeszedem egyúttal az elhanyagolt telekkönyvi birtok és teherállapotot, kagyors és költséget kimélt eljárással.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet”-től adó- és egyéb levonásmentes, óvadékképes, különösen katonai óvadéku alkalmas, a főzsdéken is jegyzett 50 év alatt kisorso:andó

4 1/2 %-ot tisztán jövedelmező zálogleveleket.

A szelvények költségmentesen az Intézetnél Nagyszebenben és a „Kolozsvári Kereskedelm. Banknál” ki-fizettetnek 2018

A legmegbízhatóbban közvetitem:

magán- és bérházak, birtokok és bérletek, erdők, bányák és ezek termékeiük adás-vételi ügyleteit.

Telefon: 859. sz.

Erdélyi erdő-, faanyag- és bányaugynökség
GOMBOS BENO Kolozsvár, Ferenc József-ut 7

A „Nagyszebeni Földhitelintézet” kizárólagos ügynöksége

Ispáni állást

keres, azonnali belépésre földműves iskolát kitűnően végzett, 2 évi gyakorlattal bíró, nőtlen, 23 éves ref. vallásu fiatal-ember; ki a gazdaság minden ágazatában kellő gyakorlattal bír,

valamint a tejjgazdaság és tehenészet-hez is ért. — Cime:

Joó Sándor Magyarlajos,
Szolnok-Doboka megye.

DUNKY FIVÉREK

US. ÉS. KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZEK ajánlják a mai kor igényeinek megfelelően berendezett műtermüket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe.

Műtermek vannak:

Kolozsvár, Miskolc,
Mátyás király-tér 10. Városház-tár 20.
Dés, S.-A.-Ujhely,
Felsősetátér. Főtér 9.

1729 Sárospatak,
Kossuth Lajos-u. 70.

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.

Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült
FÉRFI ÉS NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.

2019

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy használt, a lábra találó cipő beküldésével a egjo bb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 68,
által a legújanyosabb árak mellett ajánlatosabban

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakaszalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák, sorvatógépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyszemes acél-ékek, 2- és 3-vasú ékek és minden egyéb gazdasági gépek.

Szőlőkötöző-fonál
jobb és olcsóbb mint a raffia.

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben és legjutányosabban a **Fischer-féle**

zsák és ponyvagyárban Budapest Nádor-utca 31-33 sz. szerethető be. A Fischer-féle szabimpregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 28 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és viszonteladójának szállítója.

Pontos, szolid kiszolgálás.
Ponyvakölcsönző Intézet.
Tessék ajánlatot kérni!
2260

Kwizda-féle

RESTITUTIONS-FLUID

mosóvíz lovak számára.

Szövédjegy, címke és csomagolás védve.

Egész üvege ára K 2.80.

Több mint 40 év óta használatban az udvari és versenyló-istállóban, elő- és utóerősítésre nagyobb strapák után, inak merevségénél stb., idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat

1900. párisi világkiállítás Grand Prix.

Kwizda-féle

Blister,

szürke, erős bedörzsölés, 1 tégely K 2.—

Póktinetura,

lovak számára, 1 üvege K 3.—

Patakenőcs,

merev és törődött paták megvédésére, 1 szelence à 400 gr. K 2.50.

Pataragasz,

mesterséges pataszarv, 1 rudacs K 1.60

Var-keuőcs

lovak- és szarvasmarhák-nak K 2.—

Szétosztató-kenőcs.

Mirigy- és tőgy-kenőcs. Egy tégely 2.—

Főraktár: **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerháza, Budapest, VI., Király-u. 12. és Andrássy-út 26

Kwizda-féle

Hashajtó pilulák,

lovak számára (Physic) 1 bádogszelence K 4.—

Kólika-pilulák,

lovak és szarvasmarhák számára, 1 szelence K 3.20, 1 karton K 1.20.

Giliszta-pilulák,

lovak számára, 1 bádogszelence K 3.20, 1 karton K 1.20.

Kresolin-kenőcs,

patakonzerváló szer, 1 szelence à 1/2 kiló K 2.20.

Mosószappan

háziállatoknak. Egy darab —.80.

Nyereg szappan

a nyereg és szerszám tisztítására 1 doboz 2.—

KWIZDA-féle

korneuburgi marhapor.

Étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. — 50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágytalanság, rossz emésztésnél, a tej javítására s a tejelés fokozására.

1 doboz ára 1 korona 40 fillér.
1/2 doboz 70 fillér.

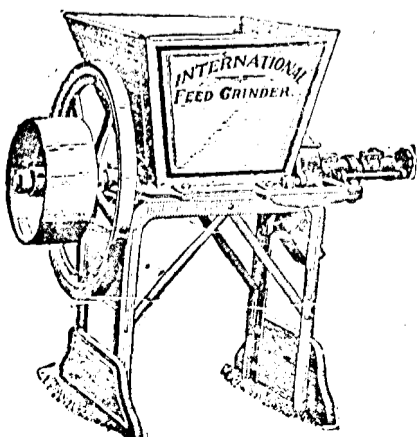
Mc Cormick

„International“ egyetemes darálógépe

a legjobb csővestengeri darálógép, a mellett mindennemű szemes takarmány darálására kitűnően megfelel.

Munkaképessége csekély erőszükséglet mellett igen nagy.

Szabadalmazott ki- és berakókészüléké folytán a darálótárcsák tartóssága sokkal nagyobb, mint bármely más gyártmányu darálógépe.

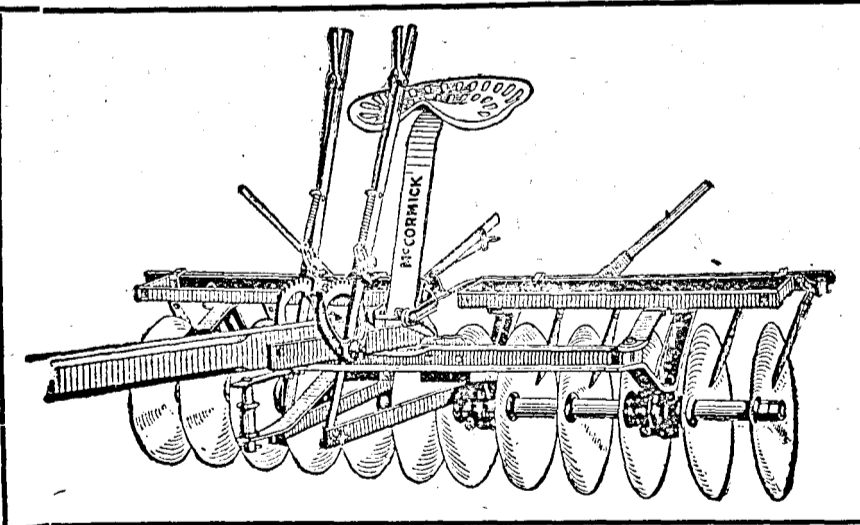

Mc Cormick

Harvesting Machine Company

Igazgatóság és főraktár:

Budapest, Alkotmány-u. 12. sz.

Mc Cormick

„Bumper Type“ tárcsásboronák

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legorósebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén, a legkedveltebbek és legelterjedtebbek.

A tarlóhántásra és a tavaszi szántásra a legújabb szabadalmazott és az erdélyi talajviszonyoknak teljesen megfelelő **Mc Cormick tárcsásboronát** kérjük sürgősen megrendelni, mert készletünk rohamosan fogy.

Különlegesség: a 16 tányéros tárcsásborona 16 vagy 20 ang. hüvelyk méretben; munkaszélessége 240 centiméter.

Összes árjegyzékeinket kívánatra díjmentesen küldjük.

I. H. C. Benzinmotorok

2—25 eff. lóerővel stabil felállításra, lokomobilok és magánjáró benzinlokomobilok mint takarmánykészítő, vízszivattyuzó és cséplőmotorok rohamosan terjednek, mert üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.

Gazdasági célokra csakis az eredeti **I. H. C. Benzinmotor** felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátíthatja.

Teljes modern takarmánykamra-berendezéseket a legjutányosabb árban szállítunk és azokat díjmentesen tervezzük.

